



Nieuwsbrief 3 BSL

Begeleiding Startende Leraren

Deze nieuwsbrief is bestemd voor beginnende leraren, schoolbegeleiders, coaches, schoolleiders van de deelnemende scholen aan het project BSL. De nieuwsbrief is bedoeld als informatiebron en als platform voor kennisdeling. De brief wordt digitaal verspreid via de website van de ESoE en verschijnt tweemaandelijks.

BSL –project op stoom

Aan het begin van 2015 is het mooi te kunnen constateren dat de verschillende onderdelen van het Project Begeleiding Startende leraren voortvarend ter hand zijn genomen. In deze nieuwsbrief vindt u een korte weergave van wat er de laatste maanden ondernomen is.

De startende docenten zijn bij elkaar geweest voor hun eerste identity workshop, de training van de videocoaches loopt of is afgerond, de coaches passen het geleerde toe in de praktijk, de ICALT-observaties zijn uitgevoerd en de gegevens zijn doorgespeeld naar de RUG. Verder heeft de eerste masterclass plaatsgevonden.

Identity Workshops

Eerst kennismaken, nu samen grenzen verkennen!

Vijfenzestig startende docenten van de deelnemende scholen aan ons project zijn op 27 oktober jl. bij elkaar gekomen voor hun eerste Identity Workshop. Verspreid over drie jaar worden er uiteindelijk negen aangeboden. Voor velen was het een spannend moment.

Na een kennismaking met elkaar was het doel van de ochtend kennismaken met en oriënteren op identiteit. ‘Wat is identiteit voor jou als persoon en voor jou als docent? Wat inspireert en motiveert je en wat zijn je concrete ontwikkeldoelen voor dit schooljaar?’ Een deel van de ochtend is besteed aan het invullen van de vragenlijst ‘Situaties in het onderwijs’ om inzicht te verkrijgen in de spanningen die deze starters hebben. Hun antwoorden geven ons veel bruikbare informatie voor de invulling van de volgende Identity Workshops.

Top: Leren van en met elkaar!

Na afloop van de eerste bijeenkomst gaven de starters aan moeite te hebben gehad met het vele invulwerk. Verder gaven ze tips en tops. De meeste waardering was er voor het ‘leren van en met elkaar’ en ‘het uitwisselen van ervaringen’. De opmerkingen uit de feedbackronde neemt het team zich zeker ter harte. Identity Workshop 2 gaat de diepte in met het thema ‘Grenzen stellen’. Samen kijken de startende docenten naar hoe ze grenzen willen stellen of juist ruimte willen geven in de school, met de leerlingen en voor henzelf.

Voorlopige uitkomsten van de vragenlijst

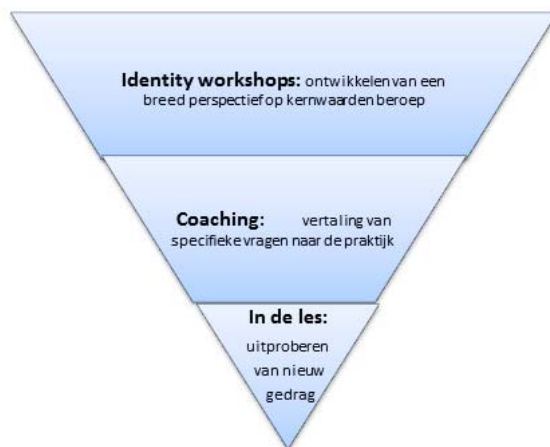
In de vragenlijst 'Spanningen in het onderwijs' van Marieke Pillen zijn de diverse spanningen die de startende docent in zijn beroepspraktijk ervaart, beschreven. Deze situaties zijn voorgelegd aan "onze starters". Zij herkenden zich in de voorgelegde situaties. Orde houden en tegelijkertijd de goede sfeer in de klas behouden, het uitvoeren van niet lesgebonden taken naast het verzorgen van lessen en de balans tussen werk en privé werden het vaakst aangemerkt als voor hen lastige situaties. De situatie van de docent die het moeilijk vindt om orde te houden terwijl hij ook wil dat er een goede sfeer heerst in de klas en dat de leerlingen hem aardig vinden, werd maar liefst door 85% van onze starters herkend.

"Het kost energie maar je krijgt er veel voor terug."

Enthousiasme voor de leerlingen en voor het vak blijkt voor veel van onze starters de drijfveer om voor het beroep van leraar te kiezen. Op de vraag naar de motivatie voor het beroep werden antwoorden gegeven als: *"Het kost energie, maar je krijgt er veel voor terug."* *"Het beroep is sociaal en persoonlijk, leuk, interessant, turbulent, uitdagend en afwisselend. Het is zwaar soms, maar nooit saai en onverwacht leuk!"*

Identity Workshop 2: Grenzen stellen: een kwestie van balans?

'Grenzen stellen' heeft te maken met leren balanceren tussen de belangen van leerlingen, van de school en van jezelf. Dat balanceren is nou juist zo moeilijk en daarom is het ook zo leerzaam om er samen met andere docenten in Identity Workshop 2 naar te kijken. Vanuit de vragenlijst werd duidelijk dat 'identiteitsissues' zich vooral afspelen op grenzen: Wanneer moet ik streng zijn en wanneer begripvol? Welke taken moet ik prioriteit geven en hoe kan ik me daarvoor verantwoorden? Wanneer ben ik er voor mijn thuisfront en wanneer geef ik het werk en ook wensen van collega's prioriteit?



De ontwikkeldoelen die de startende docenten tijdens de eerste Identity Workshop formuleerden, sluiten naadloos aan op deze vragen. In de workshop van 3 februari a.s. gaan we bespreken hoe je als docent grenzen stelt, welke grenzen echt van de docent zelf zijn en welke nog niet, en hoe een grens stellen ook 'ruimte creëren' kan betekenen.

Er is voor de starters van de verschillende scholen veel gelegenheid om met elkaar uit te wisselen over hoe ze ieder op hun eigen manier grenzen stellen. Delen van ervaringen geeft een brede visie op het thema 'grenzen stellen'. Uiteindelijk wordt de koppeling naar de schoolpraktijk gemaakt door te kijken naar de volgende praktische stap die

gezet kan worden in het stellen van grenzen of door juist te kijken naar waar er meer ruimte gegeven kan worden dan nu gebeurt.

Videocoaching

Tussen september en nu hebben we drie trainingsronden gerealiseerd waarin in totaal 26 coaches zijn voorbereid op hun rol als videocoach. In de groep deelnemers viel de grote diversiteit in coachervaring op. Zoals de beschrijving van de cursus aangeeft, gaat de cursus uit van geschoolde coaches. Om het draagvlak van videocoaching op de deelnemende scholen te vergroten zijn ook coaches met geen of minder coachervaring welkom op de training.

De trainingsbijeenkomsten zijn intensief van aard, het zet de deelnemers aan tot denken over hun eigen coachvaardigheden. Daarnaast wordt nagedacht over wanneer en/of hoe de coach de kracht van het beeldmateriaal kan inzetten en dat dit per situatie en per persoon kan en mag verschillen.

De coaches zijn ondertussen druk in de weer met coaching aan de hand van videobeelden. In maart komen ze nog een keer bij elkaar voor een afsluitende intervisiebijeenkomst.

“Videobeelden waren ook voor mij als coach een eye-opener.

Ik ben me meer bewust geworden van hoe ik coach.”

Terugkijkend op de drie trainingsbijeenkomsten gaven de deelnemers aan dat ze veel geleerd hebben van de inbreng van hun collega-coaches, dat het beschikbare materiaal ondersteunend was en dat er bruikbare handvatten zijn aangereikt. De meeste deelnemers onderschrijven de meerwaarde van videobeelden bij het voeren van coachingsgesprekken.

Een vierde ronde trainingen wordt vooralsnog niet gerealiseerd door te weinig aanmeldingen. Op niet alle scholen is dit inductie-onderdeel geïntroduceerd, zo lijkt het. In komende overleggen met de schoolbegeleiders bespreken we wat er op de scholen nodig is om de videocoaching te gaan uitvoeren.

Masterclasses

In het Eindhovense BSL-traject worden masterclasses georganiseerd voor schoolleiders, coaches/mentoren en schoolbegeleiders. De bedoeling van deze masterclasses is het bieden van een breder perspectief op het leren en begeleiden van (beginnende) docenten door inzichten uit (internationaal) onderzoek in te brengen. De laatste twee decennia is er veel onderzoek verricht naar de wijze waarop leraren leren: Welke leeractiviteiten ondernemen ze hierbij? Wat zijn belangrijke condities voor en kenmerken van effectieve professionele ontwikkeling?

De masterclass startte met een presentatie van de meest belangrijke onderzoeksresultaten, inclusief implicaties daarvan voor de praktijk. In de tweede helft vond discussie plaats met het oog op de bruikbaarheid van de resultaten voor de eigen praktijk van opleiden, begeleiden en leidinggeven.



De eerste masterclass vond plaats op donderdag 11 december en had als thema: 'Leren van aanstaande en beginnende docenten: waardoor kenmerkt dit zich en hoe kunnen we dat positief beïnvloeden?'

Prof.dr Douwe Beijaard van Eindhoven School of Education en drs. Maartje Swinkels van de Fontys lerarenopleiding voor leraren in technisch beroepsonderwijs zorgden voor input.

Douwe Beijaard gaf een overzicht van manieren waarop naar de ontwikkeling van docenten kan worden gekeken en van manieren waarop docenten leren. Globaal gezien zijn er vier typen leeractiviteiten, die zowel individueel als gezamenlijk kunnen worden uitgevoerd:

- leren door experimenteren;
- leren door interactie (vaak ook ongemerkt/ informeel);
- leren met behulp van externe bronnen
- leren door reflectie op sterke/ zwakke kanten van de eigen praktijk.

Vaak wordt gedacht dat werken hetzelfde is als leren (je leert van je werk). Dit is een valkuil. Voor leren is nog wel de extra slag van reflectie nodig. De neiging bij begeleiding is vaak om vooral naar het handelen van de docenten te kijken, terwijl het ook leerzaam kan zijn om te kijken naar wat de leerlingen doen. Dat biedt een ander perspectief.

Maartje Swinkels vertelde over een project op de lerarenopleiding voor technisch beroepsonderwijs. Uit literatuur en uit ervaring weten we dat beginnende leraren in hun ontwikkeling doorgaans eerst vooral op zichzelf gericht zijn, daarna meer oog krijgen voor het vak en zich pas daarna meer richten op de leerling. Eigenlijk zou de lerarenopleiding meteen al leraren willen afleveren die gericht zijn op de leerling. De vraag is dan ook: Hoe kan de opleiding ertoe bijdragen dat leraren al in een eerder stadium oog krijgen voor het leren van leerlingen?

In het project van Maartje is een groep studenten van de lerarenopleiding opgeleid om les te geven vanuit het perspectief van het leren van leerlingen in plaats van gerichtheid op het vak. Hiervoor is een apart curriculum ontwikkeld. Voor haar onderzoek heeft Maartje gekeken of studenten die in het nieuwe curriculum worden opgeleid meer gericht zijn op het leergedrag van leerlingen dan studenten die op de gangbare manier zijn opgeleid. De eerste bevindingen laten zien dat dit inderdaad effect heeft gehad. De leerlinggerichte studenten gebruiken in hun lessen meer leergerichte gedragingen zoals kritisch laten denken van leerlingen.



De input van beide inleiders leidde tot levendige discussie en gedachtewisseling met de aanwezigen. Uit het gesprek bleek dat ieder hier ideeën uit meeneemt voor de eigen schoolpraktijk. Een geslaagde opbrengst dus van de eerste masterclass!

Tweede masterclass

De tweede masterclass is op donderdag 22 januari . Het thema is dan de ontwikkeling van een positieve professionele identiteit als basis voor 'gezond' doorgroeien in het beroep. Op 9 april en op 4 juni zijn er opnieuw Masterclasses. De bijeenkomsten vinden steeds plaats van 15.00 uur tot 17.00 uur

Anmelding kan per email: esoe@tue.nl onder vermelding van 'opgave masterclasses inductieproject'

Landelijke bijdrage ICALT

Het ICALT-instrument dat wordt gebruikt om de lessen van startende te kunnen observeren vraagt voorbereiding en oefening. Binnen de regio Eindhoven e.o. is drie keer een ICALT-training verzorgd om dit instrument goed te kunnen hanteren. Observatoren geven aan dat het instrument na oefening zeker werkbaar is.

Inmiddels hebben we binnen ons project 23 gecertificeerde ICALT-observatoren. Gefeliciteerd!

Eerste onderzoeksgegevens

De eerste landelijke onderzoeksperiode (oktober-november) is afgerond. De startende leraren zijn geobserveerd door een ICALT-observator en een klas van de betreffende leraar heeft een vragenlijst ingevuld. Op 12-12-2014 stond de teller van onze bijdrage aan dit landelijk onderzoek op 88%. Dit wil zeggen dat van 88% van de startende leraren in de regio Eindhoven e.o. de ICALT-formulieren én de leerlingvragenlijsten zijn ingestuurd. Met het voldoen aan deze metingen zijn we als regio niet de koploper, maar we zijn zeker ook niet een achterblijver.

Een eerste bestudering van de landelijke resultaten laat zien dat het landelijke beeld hetzelfde is: starters hebben vooral hogere scores op de basisvaardigheden en wat lagere scores op hogere docentvaardigheden (bijv. op differentiatie). Vanuit de RUG is er veel waardering voor de grote inzet van de schoolbegeleiders en participatie van de starters en hun leerlingen. Dank daarvoor!

De schoolbegeleiders hebben veel regelwerk gehad met het afnemen van de metingen. Tijdens het tweemaandelijks schoolbegeleidersoverleg zijn suggesties gegeven om de volgende ronde te vergemakkelijken/verbeteren. Deze opmerkingen (bijv. over een eigen keuze tussen een digitale of papieren afname) zijn inmiddels teruggekoppeld aan de RUG.

Kennisdeling

De regionale projecten willen graag ook landelijk met elkaar optrekken en ervaringen delen. Daarom wordt er gewerkt aan een landelijke website. Een starter uit regio Eindhoven e.o. kan dan lezen hoe een starter in Leiden wordt begeleid.

Vanuit het ministerie wordt ook veel ruchtbaarheid aan het landelijk project gegeven. Zo zijn twee rectoren binnen onze regio (Josette van Linssen, Heerbeek College Best en Anita O'Connor, Zwijsen College Veghel, geïnterviewd voor het blad Prima-onderwijs (zie <http://www.tue.nl/universiteit/over-de-universiteit/eindhoven-school-of-education/innoveren/inductieproject-begeleidingstrajecten-voor-startende-leraren>)



Voor in de agenda

Activiteit:	Tijd:	Plaats:	Datum:
Intervisie Videocoaching	14.00 - 17.00 uur	ESoE	10 maart 12 maart
Identity workshops	9.00 -12.30 uur	ESoE	3 februari 2015 9 april 2015 5 juni 2015
Masterclasses	15.00 -17.00 uur	ESoE	9 april 2015 4 juni 2015
Bijeenkomsten schoolbegeleiders	15.00 -17.00 uur	ESoE	27 januari 2015 30 maart 2015 15 juni 2015

De volgende nieuwsbrief verschijnt in april 2015

Daarin onder meer:

- Terugblik Identity workshops
- Videocoaching in de praktijk
- Masterclass: positieve, professionele identiteit
- De begeleiding op de scholen

Deelnemende scholen

- 1. Lorentz Casimir Lyceum**
- 2. Jan van Brabant College
locatie Deltaweg**
- 3. Jan van Brabant College
locatie Molenstraat**
- 4. SG Were Di**
- 5. Heerbeek College**
- 6. Zwijsen College**
- 7. Stedelijk College**
- 8. Fioretti College**
- 9. Eckart College**
- 10. Dr. -Knippenberg College**
- 11. Carolus Borromeus College**
- 12. Vakcollege Helmond**
- 12. Van Maerlantlyceum**
- 14. Pleinschool Helder**
- 15. Sint-Joris College**
- 16. LVO Parkstad**